PSZCZELARSTWO

Organ Polskiego Związku Pszczelarskiego ● 1987

3

odpowiedzi redakcji

Kol. R. K. z Leopoldowa. Pyta Pan, czym można oczyści i zakonserwować skorodowaną miodarkę. Po rozmontowaniu miodarki należy jej wirnik (kosz) i zbiornik blaszany dokładnie wyczyścić papierem ściernym o odpowiedniej ziarnistości. Kawałki papieru ściernego dobrze jest naciągnąć na odpowiednio wyprofilowane drewno. Wówczas łatwiej można oczyścić różne wyprofilowania poszczególnych części.

Miodarkę, w której przez pewien czas przebywa miód (środek spożywczy), można zabezpieczyć przed rdzewieniem dwoma sposobami. **I sposób**-pszczelarski — polega na rozpuszczeniu w spirytusie odpowiedniej ilości kitu pszczelego. Do tego celu nadaje się kit zanieczyszczony woskiem oraz rozpylony z oczyszczania ramek, beleczek, uli itp. Należy na 0,5 l spirytusu użyć aż około 20 dag lub więcej rozdrobnionego kitu i przez 1—2 tygodnie potrząsać butelką 2—3 razy dziennie. Aby obniżyć koszt przedsięwzięcia, pszczelarze czasem czysty spirytus zastępują denaturatem. Po odcedzeniu ropuszczonego w alkoholu kitu smaruje się nim kilkakrotnie wszystkie części miodarki. **II sposób** to konserwacja lakierem spożywczym. Lakier spożywczy powinien być dostępny w sklepach zaopatrzenia ogrodniczego i spożywczego, w hurtowniach rozlewni miodu itp. Lakier spożywczy rozpuszczony w alkoholu rozsmarowuje się kilkakrotnie pędzelkiem, pokrywając cienką warstwą poszczególne elementy konserwowanej miodarki.

Kol. H. F. z Gryfic. Znane są w świecie i u nas w kraju różne środki chemiczne, zwane „repelentami", które odstraszają pszczoły na krótki czas, np. z nadstawek z miodem, kwiatów itp. Zapach tych środków można wyczuć po zbliżeniu się do ula. Nie obserwuje się jednak, aby środki te powodowały ucieczkę wszystkich pszczół z ula i pozostawianie czerwiu oraz zapasów. Pszczoły najczęściej odsuwają się od miejsca działania takiego środka, a po jego wywietrzeniu wracają na wszystkie plastry.

PSZCZELARSTWO

Marzec
Nr 3/XXXVIII

W NUMERZE

NAUKA PRAKTYCE — Prace badawcze prowadzone przez Oddział Pszczelnictwa ISiK w Puławach — str. 3. **Dr inż. M. Kubik, dr inż. L. Michalczuk** — Radioaktywne skażenie miodu w roku 1986 — str. 7.

POŻYTKI I ZAPYLANIE — Dr inż. I. Miczyńska — Drzewa nektarodajne kwitnące w sierpniu — str. 11.

ZATRUCIA—CHOROBY—SZKODNIKI — Dr Z. Konopacka — Co myślę o chemicznych metodach zwalczania warrozy — str. 13.

Zdjęcia w numerze: Z. Sokołowski, J. Spałwan, M. Wojtacki. Okładka: fot. J. Spałwan, Świętokrzyski Park Narodowy.

В НОМЕРЕ: Д-р Изабелла Мичиньска — Нектароносные деревья цветущие в августе — стр. 11.

IN THIS ISSUE: Dr Izabella Miczyńska — Nectar trees flowering in August — p. 11.

AUS DEM INHALT: Dr Izabella Miczyńska — Im August blühende nektargebande Bäume — S. 11.

Wydawca: Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne. Artykuły i listy należy kierować pod adresem: Redakcja mies. „Pszczelarstwo", Al. Jerozolimskie 28, 00-024 Warszawa. Tel. Redakcji: 26-64-51 w. 229. Druk: Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego", ul. Miedziana 11, 00-835 Warszawa. Materiał oddano do składania 8.I.1987 r. Zam. 78/CD. Nakład 34 900 egz. K-66.

REDAKCJA: E. Gmurczyk (redaktor naczelny), Z. Chomińska (zastępca redaktora naczelnego), K. Grochowska (sekretarz redakcji). Opracowanie graficzne B. Wesołowska.

RADA PROGRAMOWA: J. Bobrzecki, A. Hartwig, T. Kędracki, Z. Konopacka, R. Kostecki, A. Kuźba, P. Lange, S. Maryniak, Z. Mitka, W. Ostrowska, H. Ostach, J. Strachalska.

WARUNKI I CENA PRENUMERATY:

1. **Na wsi oraz w miejscowościach nie będących siedzibami oddziałów RSW „Prasa—Książka—Ruch":**

   — prenumeratorzy indywidualni a także osoby prawne (instytucje) opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

2. **W miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa—Książka—Ruch":**

   — prenumeratorzy indywidualni opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsca zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając blankietu wpłaty na rachunek bankowy miejscowego oddziału RSW „Prasa—Książka—Ruch",

   — osoby prawne (instytucje) zamawiają prenumeratę w oddziałach RSW „Prasa—Książka—Ruch".

3. **Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa—Książka—Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-950 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11.**

   Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji. Wszelkie reklamacje związane z prenumeratą i dostarczaniem abonentom czasopisma załatwia RSW „Prasa—Książka—Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-950 Warszawa.

TERMINY PRZYJMOWANIA PRENUMERATY NA KRAJ I ZA GRANICĘ:

— do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny,
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.
Cena prenumeraty kwartalnej 120 zł, półrocznej 240 zł, rocznej 480 zł.

PL ISSN 0478-7080
INDEKS 37 162

Cena 40 zł

Doc. dr hab. Jan Woźnica nie żyje

W dniu 25 października 1986 roku zmarł Jan Woźnica, emerytowany doktor habilitowany nauk rolniczych w zakresie pszczelarstwa, były wieloletni kierownik Zespołu Pszczelarstwa Instytutu Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej Akademii Rolniczej w Lublinie.

Doc. dr hab. Jan Woźnica urodził się 30.11.1911 roku w Zamchu, gmina Babice, pow. Biłgoraj, jako syn Wojciecha i Julianny z Czuryłów. Po ukończeniu szkoły powszechnej, jesienią 1928 r. wstąpił do Państwowego Męskiego Seminarium Nauczycielskiego w Szczebrzeszynie. Dyplom nauczyciela szkół powszechnych uzyskał w 1933 r. Pracę zawodową rozpoczął jako nauczyciel kontraktowy w Publicznej Szkole Powszechnej w Łykoszynie (1933—1934), a następnie pracował w Mirczu. Powołany do służby wojskowej w Równem ukończył ją we wrześniu 1935 r. jako plutonowy podchorąży. W latach 1935—1939 pracował w PSP w Posadowie jako nauczyciel tymczasowy, a potem — po zdaniu egzaminu praktycznego — jako stały. Brał udział w kampanii wrześniowej. Przez krótki okres przebywał w niewoli niemieckiej. Wobec nasilających się represji ze strony okupanta i UPA działał w okresie okupacji w miejscowym oddziale samoobrony AK (ps. „Malina"). W 1940 r. podjął ponownie pracę nauczycielską w PSP Werechanie, a następnie w Zamchu.

W październiku 1947 r. rozpoczął studia na Wydziale Rolnym UMCS i skończył je z wynikiem bardzo dobrym w 1952 r. uzyskując stopień mgr. inż. rolnika. By móc studiować, pracował zarobkowo jako nauczyciel chemii w Zasadniczej Szkole Metalowej. Pracę w charakterze asystenta podjął w 1952 r. w Katedrze Żywienia Zwierząt UMCS pod kierunkiem wybitnego uczonego biochemika i żywieniowca, prof. dr. H. Malarskiego, co pozwoliło Mu na gruntowne wyspecjalizowanie się w zagadnieniach i metodyce badań żywieniowych zwierząt. Tym zagadnieniom poświęcił też pierwsze prace i doniesienia naukowe. Natomiast doniesienia popularno-naukowe dotyczyły głównej Jego pasji życiowej, jaką było pszczelarstwo.

Stopień doktora nauk rolno-leśnych został Mu nadany przez Radę Wydziału Rolniczego WSR w Lublinie 22.12.1960 r. na podstawie pracy pt. „Zbadanie królika jako zwierzęcia laboratoryjnego do masowego określania współczynników strawności pasz i zestawów pokarmowych". Ma ona dużą wartość praktyczną, wskazuje bowiem na możliwość wykorzystania królików do badań żywieniowych. Po powołaniu przez rektora WSR na stanowisko adiunkta z dniem 1.03.1961 r. oddał się już bez reszty pracom z zakresu pszczelarstwa, prowadząc wykłady i ćwiczenia jako przedmiot do wyboru dla studentów. Prowadzone przez Niego zajęcia dydaktyczne z zakresu pszczelarstwa (od 1958 r.) były powszechnie uznawane za niezwykle interesujące i starannie przygotowane.

Efektem Jego dociekań badawczych jest bardzo wartościowa rozprawa habilitacyjna pt. „Badanie wpływu stężenia sacharozy w roztworze użytym do jesiennego dokarmiania rodzin pszczelich na ilość i jakość zmagazynowanego przez nie pokarmu oraz na stan pszczół i przebieg ich zimowania", której opiekunem naukowym był powszechnie znany autorytet pszczelarski, prof. dr Antoni Demianowicz. Praca ta ma głęboką podbudowę fizjologiczno-chemiczną, co czyni ją niezmiernie cenną dla teorii i praktyki. Rada Wydziału Rolniczego WSR w Lublinie w dniu 19.06.1968 r. podjęła uchwałę o nadaniu Mu stopnia naukowego docenta nauk rolniczych w zakresie pszczelarstwa, którą Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego zatwierdził i powołał Go z dniem 1.06.1969 r. na stanowisko docenta w Katedrze Żywienia Zwierząt na Wydziale Zootechnicznym. W związku z reorganizacją uczelni od 1.09.1970 r. przeszedł na tymże Wydziale do Instytutu Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej, gdzie objął funkcję przewodniczącego zespołu dydaktycznego hodowli owadów użytkowych w Zakładzie Genetyki i Hodowli Zwierząt Drobnych.

Wynikiem prowadzonych przez doc. dr hab. Jana Woźnicę badań było odkrycie i ustalenie dużej wartości użytkowej matek pszczelich pierwszego pokolenia mieszańców między pszczołą krajową a szarą górską gruzińską. Spotkało się to z dużym uznaniem w kraju i za granicą ze względu na duże znaczenie praktyczne i dużą wartość gospodarczą. Wyrazem tego uznania były nagrody rektorskie oraz przyznana 3.01.1976 r. nagroda II stopnia Ministra Rolnictwa, a także liczne wyjazdy na zaproszenia: do Gruzji (Gruzińska Doświadczalna Stacja Pszczelarska Okrokana k. Tbilisi w 1974 r.), Rumunii (Instytut Pszczelarski w Bukareszcie w 1976 r.), Czechosłowacji i NRD.

W pracy naukowej cechowała doc. Woźnicę zawsze bardzo duża pracowitość, rzetelność i rozwaga. Opublikował 18 oryginalnych prac naukowych, 2 pozycje podręcznikowe i 14 referatów i doniesień naukowych. Opracował także liczne hasła do przygotowywanej „Encyklopedii pszczelarstwa". Umiał godzić pracę naukową z pracą dydaktyczną i społeczną.

W pracy dydaktycznej z młodzieżą dał się poznać jako wielce wyspecjalizowany i zamiłowany dydaktyk i pedagog oraz bardzo szanowany opiekun młodzieży (wieloletni opiekun Koła Naukowego Zootechników), opiekun roku na studiach stacjonarnych (1960—65) i Magisterskich Studiach Uzupełniających (67—70). Funkcje te pełnił z właściwą sobie gorliwością i dużym nakładem czasu. Szczególnie wiele czasu i pracy poświęcał magistrantom, wyszukując dla nich bardzo ciekawe tematy badawcze. Nieraz w trudnych warunkach terenowych organizował dla nich osobiście obiekty doświadczalne. Pod Jego kierunkiem wykonano 71 prac magisterskich.

Doc. dr hab. Jan Woźnica potrafił realizować hasło łączności nauki z praktyką poprzez aktywną popularyzację wśród pszczelarzy najnowszych osiągnięć pszczelarskich. Czynił to poprzez liczne artykuły głównie w „Pszczelarstwie", „Haśle Ogrodniczo-Rolniczym", „Rolniku Lubelskim", a także poprzez wykłady na wielu krajowych konferencjach, seminariach, kursach i zebraniach organizowanych głównie przez PZP, TWP i inne organizacje.

Doc. J. Woźnica opublikował ponad 60 artykułów popularno-naukowych, w których propagował racjonalne metody chowu pszczół, ich odpowiedniego żywienia w szerokim tego słowa znaczeniu i zapewnienia odpowiedniej bazy pożytkowej oraz nowoczesnej gospodarki pasiecznej.

Był członkiem kilku towarzystw zawodowych i komisji branżowych, m. in. Polskiego Związku Pszczelarskiego (od 1958 r.), Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego (od 1952 r.), Związku Nauczycielstwa Polskiego (od 1935 r.). Był ponadto przewodniczącym Zespołu ds. Pszczelarstwa Rady Naukowo-Technicznej przy Ministerstwie Rolnictwa (1973—76), wiceprezesem Polskiego Związku Pszczelarskiego (1966—76), a później do 1978 r. członkiem Zarządu, członkiem Rady Programowej miesięcznika „Pszczelarstwo" (1969—76), przewodniczącym Rady Pszczelarskiej Centrali Spółdzielni Ogrodniczych (1974—75), członkiem Komisji Hodowli Matek Pszczelich PZP i WZP (1968—76), przewodniczącym Rady Pszczelarskiej Centrali Spółdzielni Rolniczych „Samopomoc Chłopska" (1974—78), członkiem Sekcji ds. Pszczelarstwa PAN (1974—78), członkiem Rady Naukowej Międzyuczelnianego Ośrodka Metodycznego Akademii Rolniczych (1972—77), członkiem Zarządu WZP w Lublinie (1966—78), członkiem Rady Naukowej Instytutu Sadownictwa w Skierniewicach (1971—73), wiceprezesem Powiatowego Koła Pszczelarzy (1969—71).

Za całokształt działalności doc. dr hab. Jan Woźnica został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1974), Złotym Krzyżem Zasługi (1961), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1981), Medalem 40-lecia PRL (1985), odznakami: Zasłużonego Nauczyciela PRL (1979), 1000-lecia Państwa Polskiego (1967), Zasłużonego Pracownika Rolnictwa (1977) i Złotą Odznaką ZNP (1974 r.).

Doc. dr hab. Jan Woźnica mimo przejścia na emeryturę z dniem 1.10.1982 r. w dalszym ciągu nie rozstawał się z Zakładem. Prowadził zlecone wykłady i seminaria dla studentów, służył dobrą radą i wskazówkami, interesował się prowadzonymi przez zespół pracami badawczymi i magisterskimi.

W Zmarłym nauka polska straciła wnikliwego, sumiennego i bardzo pracowitego badacza, a młodzież akademicka cenionego nauczyciela, patriotę i wychowawcę. Odszedł od nas powszechnie lubiany, szanowany i prawy Człowiek.

Dr Ryszard Jagiełło
Mgr Stefan Sowa
AR w Lublinie

HODOWLA I WYCHÓW

Zadania hodowlanych pasiek zarodowych i reprodukcyjnych

Praca hodowlana koncentruje się w pasiekach zarodowych, gdzie prowadzona jest pełna dokumentacja rodzin pszczelich, ocena oraz wybór materiału hodowlanego. Matki pszczele oceniane są na podstawie produkcyjności, cech biologicznych córek robotnic oraz na podstawie swoich przodków. Te wszechstronne informacje umożliwiają dokonanie wyboru najlepszych osobników, od których uzyskujemy matki reprodukcyjne.

Matki reprodukcyjne przekazywane są do pasiek reprodukcyjnych, gdzie uzyskuje się od nich matki użytkowe. Tak zorganizowany przepływ materiału hodowlanego zapewnia systematyczną poprawę produkcyjności populacji masowej. Hodowle zarodowe i reprodukcyjne, pokrywające swoim zasięgiem obszar całego kraju, dają możność rozprzestrzeniania materiału hodowlanego o znanej wartości produkcyjnej.

W tabeli 1 podano liczbę pasiek zarodowych i reprodukcyjnych oraz ilość produkowanego przez nie materiału hodowlanego. Jak wynika z przytoczonych danych, liczba pasiek zarodowych utrzymuje się od kilku lat prawie na niezmienionym poziomie. Liczba pasiek reprodukcyjnych, mających duży wpływ na produkcję masową, oscyluje wokół 180. Począwszy od roku 1983 produkcja matek reprodukcyjnych mieści się w przedziale od 1200 do 1500, a liczba matek użytkowych utrzymuje się na poziomie powyżej 40

(dokończenie na str. 11)

TABELA 1
Pasieki zarodowe oraz reprodukcyjne i produkowany przez nie materiał

Wyszczególnienie	Lata			
	1976	1983	1984	1985
Pasieki:				
zarodowe	9	5	6	6
reprodukcyjne	126	186	186	178
Produkcja matek:				
reprodukcyjnych	925	1 122	1 551	1 236
użytkowych	21 599	46 314	43 511	40 681

TABELA 2
Produkcja matek użytkowych z uwzględnieniem rodzaju unasieniania

Rodzaj unasieniania	Lata		
	1983	1984	1985
Trutowisko	5 974	4 329	5 369
Inseminacja	3 083	4 381	6 198
Naturalne na pasieczysku	19 948	20 586	15 761
Nieunasienione	17 309	14 215	13 353
Łącznie	46 314	43 511	40 681